

Інновації у
проєктуванні
професійного
становлення
фахівців в
університетському
просторі

Збірник матеріалів конференції

Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в
університетському просторі

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
State institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky" (Ukraine) Department of Pedagogy
State scientific institution

Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information (Ukraine)
Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational
Sciences of Ukraine (Ukraine)

Southern Scientific Center of the National Academy of Sciences and the Ministry of Education and
Science of Ukraine

Jon Kryange State Pedagogical University (Moldova)

Iliia State University (Georgia)

Higher School of Sports Education (Poland)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE

**«Innovations in the design of the professional
formation of specialists in the university space»**

Odesa – 2024

Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в
університетському просторі

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Україна)

Кафедра педагогіки

Державна наукова установа

Український інститут науково-технічної експертизи та інформації (Україна)

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна

НАПН України (Україна)

Південний науковий центр НАН і МОН України

Державний педагогічний університет імені Йона Крянге (Молдова)

Державний університет Іллі (Грузія)

Вища Школа Освіти У Спорти (Польща)

Збірник матеріалів
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Інновації у проектуванні професійного
становлення фахівців в університетському
просторі»,**

Одеса 2024

**Друкується за рішенням Вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Протокол № 17 від 27 червня 2024 року**

Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції *«Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в університетському просторі»* (Одеса, 20-22 травня 2024 року). Університет Ушинського, 2024. 220с.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філології Одеського національного морського університету
Тетяна Яблонська.

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інноваційних технологій та методики навчання природничих дисциплін Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» ***Олександра Ордановська***

суспільства: [монографія] / За ред. С. А. Гончаренко, Л. О. Кондратенко. Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2014. 228 с.

- б. 15 найкращих пізнавальних ігор URL:
<https://ahaslides.com/uk/blog/cognitive-exercise-games/>

Катерина СТАРОДУБЦЕВА

аспірантка кафедри педагогіки

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»,

Одеса. Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ВІД ПОЧАТКІВЦЯ ДО «ЕКСПЕРТА»

За умов військового стану в Україні систематична робота вчителя початкової школи над власним професійним розвитком стає більш актуальною ніж в інші часи. Учитель, окрім основних обов'язків навчання учнів, має справлятися з власним емоційним станом, мати знання й ресурси допомагати учням молодшого шкільного віку, в тому числі, дітям з особливими освітніми потребами, внутрішньо-переміщеним особам, обдарованими, долати освітні втрати та здобувати якісну освіту. За потреби працювати в очному, дистанційному чи змішаному форматах. Отже, відповідна професійна підготовка має відбуватись систематично й на належному рівні. Професійний розвиток для вчителя – це і професійний обов'язок, закріплений законодавчо, і потреба часу. Цей процес довготривалий, починається з початкової підготовки вчителів, стосується кваліфікованих спеціалістів, експертів освітньої діяльності, й закінчується тоді, коли вчитель залишає професію.

Професійний розвиток учителів початкової школи значно впливає на успіх освітніх реформ і на навчання учнів. Чим більше можливостей для вчителів бути як суб'єктами, так і об'єктами освітніх реформ, тим ефективнішою є реформа і робота вчителів.

Існує низка моделей, які розроблені та впроваджені в різних країнах світу для сприяння та підтримки професійного розвитку вчителів від початку їхньої кар'єри до виходу на пенсію. Зарубіжні науковці розрізняють дві основні групи моделей професійного розвитку:

- 1) моделі співпраці організацій: школи професійного розвитку (А. Вайз, В. Коб, Д. Коєхнек, Е. Ларкін, Дж. Лемех, А. Льюїс, Л. Чанс), об'єднання вчителів (Дж. Зофрас, А. Ньюком, Дж. Хаммермен);
- 2) моделі професійного розвитку педагогів у малих групах або індивідуально: спостереження – традиційне та незалежне (Дж. Вилсон, Р. Гарднер, С. Стодолскі, М. Татто, Е. Хікокс, Р. Шоу); семінари, конференції, практикуми (Дж. Джеснес); професійний розвиток, заснований на практиці (С. Барнетт, К. Мерсет, Х. Харінгтон); саморозвиток (А. Аллен-Хабот, Н. Шимахара); сумісний або колегіальний розвиток (А. Глатхорн, М. Сато); розвиток навичок (Б. Джойс, Б. Шауерс); рефлексивна (Б. Бадіалі, Т. Поттер); проекти (М. Ераут); портфоліо (М. Дієтз); дослідження діяльності (С. О'Ханлон); використання нотаток учителя (Д. Вуд, П. Клементс, Р. Кієлі); наставництво (М. Джоунс, Г. Ейсенмен, П. Роббінс, Дж. Холовей) [4].

За теорією Р. Троттера в будь-якій сфері діяльності є п'ятиступеневий процес розвитку, що складається з етапів: новачок, просунутий початківець, компетентний фахівець, професіонал і експерт. Що може використовувати вчитель початкової школи у власному професійному розвитку, щоб не

тільки дійти до етапу «експерт», а й надалі не зупинитись і продовжувати розвиватись.

Професійний стандарт учителя початкових класів закладу загальної середньої освіти визначає загальні та професійні компетентності, містить їхній опис за кваліфікаційними категоріями, отже надає орієнтири власного професійного розвитку. А також під час атестації та сертифікації педагогічних працівників сприяє атестаційній комісії та експертній групі запобігати необ'єктивного оцінювання професійних компетентностей. У випадку, коли вчитель знає критерії зовнішнього оцінювання, він може підготуватись та спроектувати кроки власного професійного розвитку: обрати та пройти додаткове навчання за необхідним напрямом.

Стаття 8 Закону України «Про освіту» унормовує три види освіти – формальну, неформальну та інформальну [3]. Науковий інтерес до формальної освіти, її основних ознак і переваг виявляли В. Бахрушин, Е. Гусейнова, Т. Голубенко, В. Лін, М. Махруф, Е. Дж. Хоуз, К. Шохел та ін.

Е. Гусейнова визначає **формальну** освіту як державну систему підвищення кваліфікації фахівців, що має затверджені програми та терміни навчання. Вона відбувається, зазвичай, у спеціально створених умовах (закладах) та контролюється державою. Навчальні заклади цієї системи надають «освітні кваліфікації» – посвідчення, атестати, сертифікати, дипломи, титули, що засвідчують здобуття певного рівня компетентностей, підтверджене оцінкою, що присуджується за загальноприйнятими критеріями [2].

Наукові розвідки щодо суті неформальної освіти та основних шляхів її реалізації здійснювали У. Байхт, Ю. Галустян, Т. Губанова, Б. Дегенхардт, Д. Домнік, Х. Коллей, Н. Мартинова, В. Онушкін, Н. Семиволос, Л. Сігаєва О. Шапочкіна та ін.

Т. Губанова розглядає **неформальну** освіту як таку, що здобувається, зазвичай, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. До сфери неформальної освіти належать індивідуальні заняття під керівництвом тренерів чи репетиторів, тренінги та короткотермінові курси, що ставлять практичні короткострокові цілі. Неформальна освіта не має вікових, професійних чи інтелектуальних обмежень щодо учасників, нерідко не обмежується часовими рамками [1, с. 57]

Е. Гусейнова та Ю. Лук'янова визначають **інформальну** освіту як неорганізований, не завжди усвідомлений та цілеспрямований процес, що триває протягом усього життя людини. [2]. Р. Преснер зазначає, що інформальна освіта передбачає «накопичення знань, умінь та навичок шляхом набуття життєвого досвіду. Вона не завершується та не передбачає дипломів чи інших документів, що підтверджують її завершення. Т. Губанова, І. Жукевич, Л. Ніколенко охарактеризували напрями, зміст інформальної освіти та її методичний супровід.

За визначенням Т. Губанової інформальна освіта – це нормативно-визначений вид освіти, що полягає у здійсненні самостійної пізнавальної діяльності в повсякденному житті. Враховуючи нормативні та доктринальні джерела, поняття «самоосвіта» слід вважати синонімом до інформальної освіти. До характерних ознак інформальної освіти можна віднести такі:

- 1) здійснюється безперервно у повсякденному житті;
- 2) не передбачає у процесі участі спеціального суб'єкта – освітнього закладу;
- 3) включає досить широке коло механізмів для здобуття;
- 4) не підтверджується спеціальним документом;

5) не має обов'язкового характеру. [1, с.59]

Останнім часом все більшого значення для проектування професійного розвитку вчителя набуває інформальна освіта, що відбувається завдяки швидкому і доступному розповсюдженню дистанційних технологій та розвитку штучного інтелекту. Успішні можливості проектування та реалізації професійного розвитку для вчителя початкової школи мають значний позитивний вплив на задоволення його освітніх потреб, тому для неперервного розвитку важливо об'єднання трьох видів освіти: формальної, неформальної, інформальної. Кожний зазначений вид освіти має недоліки і переваги, які слід враховувати під час проектування професійного розвитку вчителя початкової школи в системі післядипломної освіти, що варто досліджувати й аналізувати.

Література (References)

1. Губанова Т. О. Інформальна освіта як різновид освіти за законодавством України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 5. С. 56-59 URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2019/14.pdf
2. Гусейнова Е.І., Лук'янова Ю.М. Неформальна освіта як важливий чинник безперервної освіти. *Сумський національний аграрний університет. Педагогічні науки*. URL : http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Pedagogica/4_106261.doc.htm
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. (дата звернення: 28.04.2024) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n125>
4. Сліпич Ю.В. Е. Віллеґас-Раймерс про світовий досвід модеювання професійного розвитку педагогів. *Збірник наук. праць «Педагогічні науки»*. 2011. №57 С.362-369 URL : <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4102>
5. Villegas-Reimers E. Teacher professional development: an

international review of the literature / Eleonjra Villegas-Reimers.
UNESCO: International Institute for Educational Planning, 2003. -
197 p.

URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000133010>

Nataliia HUDANYCH

*Teacher of the Department of Preschool Education
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky»,
Odesa, Ukraine*

THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF COGNITIVE INITIATIVE OF FUTURE TEACHERS

At the present stage, the priority goal of professional training of future teachers of preschool education institutions is to form students' independence of thinking, and therefore, the development of cognitive initiative. Therefore, the problem of studying initiative is devoted to the works of domestic psychologists (I.Bekh, I.Bilyavsky, S.Boltivets, L.Burlachuk, Y.Gilbukh, P.Hornostai, Ya.Goshovsky, N.Zavatska, N.Kalina, Z.Karpenko, V.Klymenko, L.Naydenova, R.Pavelkiv, I.Pasichnyk, N.Pobirchenko, I.Popovych, E.Potapchuk, I.Prykhodko, and others). Interest in the will as a phenomenon and, in particular, initiative as a volitional property, is presented in the studies of domestic authors (O.Bondarenko, M.Boryshevskyi, V.Vasyutynskyi, J.Virna, I.Danyliuk, V.Demydenko, S.Maksymenko, Z.Miroshnyk, V.Moskalets, V.Tatenko, T.Titarenko, D.Kharchenko, etc.) The analysis of psychological and pedagogical literature allows us to define initiative as a stable quality of a personality, which is expressed in his or her desire to act ahead of external stimuli, to start and innovate in activities.